

An aerial photograph of Lappeenranta, Finland, showing a large lake with many boats on the left, a city center with various buildings in the middle, and a green area with some industrial or university-style buildings on the right. The text is overlaid on the left side of the image.

Lausuntopyyntö julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämisestä

LAPPEENRANTA
KANSAINVÄLINEN YLIOPISTOKAUPUNKI

Taustaa TE2024 uudistuksesta

- Hallitusohjelman mukaan kuntien roolia työllisyyspalveluiden järjestäjänä vahvistetaan.
 - Kevään 2021 puoliväliriihessä hallitus päätti jatkaa valmistelua TE-palvelujen siirtämiseksi kunnille.
- Hallitus linjasi, että siirron yhteydessä luodaan rahoitusmalli, joka kannustaa kuntia kehittämään toimintaansa työllisyyttä edistäväksi
 - Kunnan vastuuta työttömyysturvan perusosan kustannuksista laajennettaisiin sekä työttömyysturvan ja työttömän palveluun aktivoinnin välinen kytkös poistettaisiin.

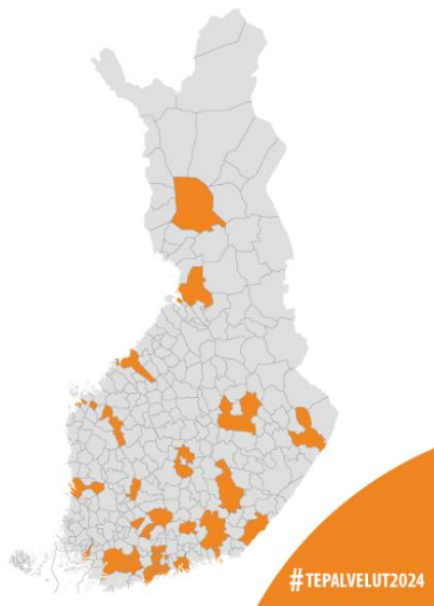
Lausuntopyyntö

- Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki työvoimapalveluiden järjestämisestä, jossa säädettäisiin kunnan järjestämistä työvoimapalveluista ja niihin liittyvistä tehtävistä.
 - Nykyinen laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta kumottaisiin
 - Hallituksen esitysluonnos on kokonaisuudessaan nähtävissä osoitteessa <https://tem.fi/hanke?tunnus=TEM011:00/2022>.
- Lausunnot on pyydetty jättämään 27.6.2022 kello 9.00 mennessä lausuntopalvelu.fi-sivustolla.
- Luonnos on lähetetty lausunnoille niin kutsuttuna virkamiesesityksenä, koska poliittinen keskustelu joistakin uudistuksen yksityiskohdista jatkuu vielä.
- Hallituksen esitys viimeistellään saadun palautteen pohjalta ja se on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2022.

Päälinjaukset: järjestämisvastuu rajataan

Työvoimapohjan (20 000) täyttävät kunnat

Helsinki	352 914	Vaasa	32 687
Espoo	149 595	Seinäjoki	31 294
Vantaa	125 431	Rovaniemi	31 002
Tampere	119 898	Hämeenlinna	30 957
Oulu	99 971	Porvoo	24 699
Turku	95 968	Mikkeli	23 724
Jyväskylä	69 617	Salo	23 319
Kuopio	57 239	Kotka	23 012
Lahti	55 592	Hyvinkää	22 731
Pori	38 286	Järvenpää	22 695
Kouvola	36 379	Nurmijärvi	21 779
Joensuu	35 180	Kokkola	21 688
Lappeenranta	33 199	Lohja	21 430
		Kirkkonummi	20 121

- Yhteistoiminta-alue (työvoima-alue), joka hoitaa työvoimaviranomaisen tehtävää
- Alueellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue.
- Mikäli kunnat eivät pääse sopimukseen yhteistoiminta-alueesta, valtioneuvosto voi esityksen mukaan päättää alueen muodostamisesta.

Kunnille uusi valtion osuustehtävä

- 1. Valtio sitoutuu korvaamaan tehtävävastuiden siirrosta aiheutuvat kustannukset täysimääräisesti**
 - Valtionosuusjärjestelmään kaavailtu rahoitusmalli on pääperiaatteiltaan kannatettava
 - Hallituksen esityksen mukaan valtiolle jäisi edelleen neljäsosa TE-palveluiden kokonaisrahoituksesta, vaikka lähes kaikki palvelut siirtyvät kuntiin. Jotta uudistus saavuttaa sille asetetut tavoitteet, tulisi tehtävien resurssoinnin ja rahoituksen olla oikeasuhtaista.
 - Perustuslakivaliokunta on aiemmin korostanut, että kunnan tehtävistä säädettäessä on myös huolehdittava kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua velvoitteistaan
- 2. Lakiluonnoksen laskelmat on tehty vuoden 2019 kustannustoteutumien perusteella. Vuoden 22 kustannuksia korottavat mm. uuden asiakaspalvelumallin kustannukset, joiden suuruudeksi on arvioitu 70 miljoonaa euroa.**
 - Perusteltua, että kuntien valtionosuuspohjaan siirtyvien tehtävien kustannuksen määriteltäisiin lähempänä siirtoajankohtaa
- 3. Esityksessä ehdotetaan palveluiden rahoituksen kohdentamista valtionosuuksien kustannuspohjaan pääasiassa kahteen kriteeriin perustuen.**
 - 70 prosenttia kohdentuisi työikäisen väestön (ikäryhmä 18–64-vuotiaat) ja 30 prosenttia laajan työttömyyden käsitteen perusteella, joka kattaisi sekä työttömät, että palveluiden piirissä olevat asiakkaat. (Lisäksi muiden kuin pakolaistaustaisten maahanmuuttajien Koto-koulutuksen laskennalliset kustannukset jaettaisiin vieraskielisyyden perusteella.)
 - Kuntaliitto: 50/50 laajan työttömyyden kriteeri toteuttaa parhaiten tarveperusteisuutta, kun rahoitus seuraa työttömyyttä.
- 4. Esityksestä jää kokonaan puuttumaan kuntien talouden turvaaminen laajan taantuman tai muun työttömyyden voimakkaan kasvun tilanteessa**
 - Hallituksen esityksessä tulisikin sisällyttää kunnalle jokin turvaava mekanismi ennakoimattomiin poikkeuksellisiin tilanteisiin äkillisen rakennemuutoksen mekanismin ja erikseen säädetyn harkinnanvaraisen valtionosuuden (10 Me koko maan tasolla) rinnalle.

Kannustava rahoitusmalli: Kunnan rahoitusvastuu työttömyysetuuksista kasvaa

- Rahoitusvastuu kattaisi työmarkkinatuen lisäksi peruspäivärahan ja ansiopäivärahan
- Rahoitusvastuu aikaistuisi ja porrastus muuttuisi
- Työttömyysturvaetuuksien kompensatio korvattaisiin kunnille poikkileikkaustilanteen mukaisesti ja sen suuruutta ei esityksen mukaan tarkistettaisi myöhemmin.
 - Kompensointiin tulisi tehdä vuosittainen indeksitarkistus, jotta kompensoinnin taso ei vuosien saatossa heikkene
 - Työllistämistä edistävä palvelu ei katkaisisi rahoitusvastuuta vain aito työllistyminen: riksi kustannusten kasvuun
 - Tarvitaanko työmarkkinatuen kuntaosuutta 'kannusteeaksi'?

Kunnan rahoitusvastuu työttömyysturvan perusosan suuruudesta osasta

Palkkatukeen muutoksia

- Laajan työttömyyden kriteeri on esityksessä määritelty siten, että se kattaa myös työllistetyt (esimerkiksi palkkatuella työllistetyt)
 - Palkkatuella työllistetyt henkilöt lisäävät siten kriteerin kasvaessa yksittäisen kunnan saamaa valtionosuusrahoitusta.
- Palkkatuen myöntäminen kunnille, kuntien omistamille kuntayhtymille ja yhtiöille ei enää mahdollista.
 - Aiemmin noin 35–40 prosenttia palkkatuella työllistetyistä henkilöistä on työskennellyt kunnissa.
- Uudessa mallissa kunnat eivät voi myöntää palkkatukea itselleen, jos kunta rekrytoi ko. henkilöitä normaalin rekrytointiprosessin kautta tippuvat aiemmin kuntiin palkkatuella työllistetyt henkilöt laajan työttömyyden kriteerin ulkopuolelle ja se vaikuttaa suoraan kunnan valtionosuuteen ja kannusteeseen palkata vaikeimmin työllistettäviä.
 - Laajan työttömyyden kriteerissä tulisikin huomioida kunnan itselleen työllistämät työttömät työnhakijat. Näin kunnilla olisi edelleen kannustin palkata esimerkiksi osatyökykyisiä palkkalistoilleen ja tämä ei aiheuttaisi vääristymää rahoitusjärjestelmään.
 - Työllistäminen normaalin rekrytointiprosessin kautta – määrääikaisuus?

Perustuslaki ja säätämisjärjestys

- Valtiolla olisi jatkossakin kokonaisvastuu työllisyydestä ja työvoimapalvelujärjestelmän valtakunnallisesta toimivuudesta.
- Valtio vastaisi kuntien työllisyydenhoidon tehokkuuden seurannasta ja arvioinnista sekä laillisuusvalvonnasta.
- Työ- ja elinkeinoministeriö voi käynnistää neuvottelumenettelyn sellaisen työvoimaviranomaisen kanssa, jonka kyky järjestää työvoimapalveluja on kahden peräkkäisen vuoden aikana merkittävästi heikentynyt verrattuna muihin vastaaviin työvoimaviranomaisiin. Mikäli tilanne ei työ- ja elinkeinoministeriön ja valtiovarainministeriön laatimasta toimintasuunnitelmasta huolimatta kuitenkaan korjaantuisi, laatisivat ministeriöt arvion siitä, onko työvoimaviranomaisena toimivan kunnan tai kuntayhtymän kyky järjestää työvoimapalveluja merkittävästi vaarantunut.
 - Työ- ja elinkeinoministeriön valvontarooli on poikkeuksellinen. Lähinnä vastaava arviointimenettely kunnissa on kuntalain 118 §:n mukainen erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettely.
 - Mikäli työvoima- ja yrityspalvelujen uudistukseen tarvittaisiin valtion valvontaroolia, tulisi se siirtää aluehallintovirastolle ja/tai kunta- ja aluehallinnon asioista vastaavalle ministeriölle

Siirtyvät palvelut

- Esityksen mukaan kuntapohjaisen työvoimaviranomaisen tulisi järjestää nykyisten julkisten työvoimapalvelujen kaltaisia palveluja mm. työnvälityspalveluja, tieto- ja neuvontapalveluja, työnhaku-, ura- ja työhönvalmennusta sekä työvoimakoulutusta.
 - Siirtyvät tehtävät ja niihin liittyvä lainsäädäntö ovat kunnille uusia. Kunnat, jotka eivät ole työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa, eivät ole olleet järjestämisvastuussa siirtävistä palveluista. Siirtyvien palvelujen yksityiskohtainen arviointi haastavaa.
 - Esityksestä ei myöskään käy riittävän yksityiskohtaisesti ilmi, mitkä palvelut siirtyvät kunnille tai mitkä palvelut jäävät valtion vastuulle. Näiltä osin esitystä tulee täsmentää.
- Siirtyvien tehtävien epäselvyyden lisäksi myös kunnille siirtyvän henkilöstön määrä jää epäselväksi ja siirtojen taustalla käytettävän työaikakirjauksen todentaminen epävarmaksi. Siirtyvän henkilöstön lukumäärät vaihtelevatkin esityksen eri kohdissa.
 - Ennen järjestämisvastuun siirtoa, tulee olla aukoton varmuus ja valtakunnallisesti yhdenmukainen käsitys siirtävistä henkilöistä ja tehtävistä.

Yrityksen kehittämisavustus ja yritysten kehittämispalvelut

- Esityksen mukaan yrityksen kehittämisavustus ja yritysten kehittämispalvelut säilyisivät jatkossakin valtakunnallisesti toimeenpantavina ELY-keskusten palveluina, osana niiden yrityspalvelujen kokonaisuutta.
 - Yritysten kehittämispalvelut ja rahoitustehtävät tulisi harkita siirrettäväksi paikallistasolle eli kuntiin tuotettavaksi samaan tapaan kuin muutkin julkiset työvoima- ja yrityspalvelut.
 - Pelkkä starttirahan jakaminen ei takaa yritysten näkökulmasta toivottua palvelujen ja tukimahdollisuuksien yhdenluukun periaatetta.
- Lain vaikutusarvioinnissa todetaan_ ”... työvoimapalvelujen hankintatoimen ja palveluiden järjestämisvastuun siirto kunnille edistäisi alueellisten yrityspalveluiden ja osaamispalveluiden rajapinnan lähentämistä. Työvoimapalvelujen järjestäminen lähellä kunnan tuottamia elinkeinopalveluita sekä työvoimapalvelujen ja muiden kunnan järjestämien palveluiden yhdistäminen tapauskohtaisesti mahdollistaa uudenlaisten palvelukokonaisuuksien hyödyntämisen ja yritys- ja asiakaslähtöisten rekrytointipalvelujen tai osaamispalvelujen tuottamisen.”
 - Vastuu näiden palvelujen yhteensovittamisesta jää kunnille vapaaehtoiseksi tehtäväksi.

TYP toiminta

- Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta kumottaisiin ja korvattaisiin uudella lailla työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta.
 - Nimi liian monisanainen
- Asiakkaalla ei olisi enää aikarajaa TYP-palveluun pääsyssä, vaan palveluun pääsy perustuu asiakkaan palvelutarpeeseen.
 - Kannatettava uudistus
 - Muutoksen vaikutukset monialaisen tuen yhteispalvelun resurssointiin tulee varmistaa yhteistoimintaan osallistuvien toimijoiden osalta.
- Sopimusta ei enää vaadittaisi
 - Resursoinnin turvaaminen ja sitoutuminen, yhteiset tavoitteet eri toimijoille
- Nuorten monialaisia palvelut
 - Esityksen perusteella jää epäselväksi, keskitetäänkö nuorten monialaiset palvelut Ohjaamoihin vai voiko nuori olla myös TYPin asiakkaana.
 - Ohjaamo on vakiinnuttanut paikkansa ja on tunnettu brändi. Etelä-Karjalassa Ohjaamo toiminta on pohjautunut nuorisotyölliseen otteeseen ja toimintamalli on saanut kiitosta ja vakiinnuttanut paikkansa niin nuorten kuin ammattilaistenkin keskuudessa.
 - KEHAN rooli ONNI-toiminnassa? → Rahoituksen siirto HYVA:lle?

Siirtyvä henkilöstö

- Esityksen mukaan TE-palvelujen henkilöstö siirtyisi kuntiin liikkeenluovutuksella eli henkilöstö siirtyisi kunnan palvelukseen niin sanottuina vanhoina työntekijöinä.
- Kunta olisi velvollinen noudattamaan valtion työ- ja virkaehtosopimusta siirtohetkellä voimassa olevan sopimuskauden loppuun.
- Tämän jälkeen henkilöstö siirtyisi kuntia koskevan sopimuksen piiriin. Lakiesityksen vaikutusten perustelujen mukaisesti siirtyminen tarkoittaa muutoksia siirtyvän henkilöstön palkkaukseen ja työehtoihin.
 - Asia on tuotava selkeästi esille siirtyvälle henkilöstölle. ’
 - Kahden erilaisen työ- ja virkaehtosopimuksen soveltaminen aiheuttaa kuntiin tilanteen, jossa samaa työtä tekevä henkilöstö saa eri perustein ja eri suuruista palkkaa. Asian avaaminen henkilöstölle tulee hoitaa keskitetysti.
 - Muutoksen onnistunut toteuttaminen edellyttää tiivistä ja avointa yhteistyötä valtion/ kuntien välillä
 - Etelä-Karjala ei ole mukana työllisyyden kuntakokeiluissa, ei kunnilla ole tosiasiallista kosketuspintaa TE-palvelujen käytänteisiin.
 - TE-palvelun johdon ja henkilöstön sitoutuminen uudistukseen on edellytys muutoksen onnistuneeseen läpivientiin. Kuntien on mahdotonta johtaa muutosta ilman avointa ja sitoutunutta yhteistyötä.

Kritiikkiä monista päällekkäisistä uudistuksista

- Uudistus aiheutuu kunnille merkittävää hallinnollista työtä, muutoksia organisaatiossa sekä johtamisjärjestelmässä.
 - Näitä muutuskustannuksia ei ole huomioitu mitenkään ja tämä saattaa pahimmillaan vaarantaa muutosprosessin käynnistymisen
- Yhteisvaikutukset kuntatalouteen mahdoton arvioida ennakoon
 - Jaksotus muutoksille
 - Siirto 1.1.2025
- Huoli vaikeimmin työllistettävien palveluista – HYVAN rooli?
 - Palkkatukeen, työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin kohdistuvat muutokset sekä kuntouttavan työtoiminnan poistuminen keinovalikoimasta uhkaavat hävittää vaikeimmin työllistettävien palvelut
 - Suuri joukko työttömistä ei tule työllistymään avoimille työmarkkinoille
 - Välityömarkkinoita ja kuntouttavaa työtoimintaa tarvitaan edelleen
 - Hyvinvointialueille tulisi asettaa selkeät taloudelliset ja lainsäädännölliset kannustimet hoitaa työttömien sosiaali- ja terveyspalveluja, jotta alentuneesti työkykyiset pääsisivät kohti työmarkkinoita tai tarvittaessa työkyvyttömyyseläkkeelle
 - Työnhakuvelvollisuuden asettamista tulisi selkiyttää, jos asiakkaalla on hoitosuhde kesken sosiaali- ja terveyspuolella / osallistuminen kuntouttavaan työtoimintaan
- Yrityspalvelut jää edelleen hajalleen. Kunnilla vastuu yhteensovittaa omat ja lakisääteiset palvelut